

Mandat til utvalg som skal vurdere næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn

1. Bakgrunn

Regjeringen ønsker levende lokalsamfunn og vekst i hele landet. Næringslivet i mange distriktsområder går godt, og folk bor der verdiene er og blir skapt. Vi har sterke næringsmiljøer, innovative bedrifter, arbeidsplasser og kunnskapsmiljøer fordelt over hele landet. Dette er styrker Norge skal bygge videre på. Det viktigste for levende lokalsamfunn i hele Norge er et næringsliv som opprettholder nåværende og skaper nye lønnsomme arbeidsplasser.

Norge er i omstilling. Teknologit utvikling og klimautfordringer påvirker hele samfunnet. Omstillingsdyktige lokalsamfunn og bærekraftige regioner trenger et lønnsomt og vekstkraftig næringsliv. Næringslivet må bli grønnere, smartere og mer nyskapende. Norges naturressurser gir grunnlag for aktivitet, innovasjon og næringsutvikling over hele landet. Ressursene må tas i bruk på en bærekraftig måte og gi grunnlag for lønnsomme arbeidsplasser.

Ut over å bidra med verdiskaping og arbeidsplasser kan næringslivet ha viktige roller i distriktene. Bedriftene er viktige for lokal samfunnsutvikling og en del av løsningen på mange utfordringer i Distrikts-Norge. Næringslivet er avhengig av lokale faktorer som kompetanse, infrastruktur, velferdstilbud, skoler og arealer og av faktorer utenfor lokalsamfunnene som tilgang til kapital og samarbeidspartnere. Norske bedrifter er i økende grad del av nasjonale og internasjonale verdikjeder.

Nasjonal politikk innen en rekke sektorer påvirker muligheter for næringsutvikling, og sammenhengen mellom de ulike politikkområdene er viktig for vekst- og omstillingsevnen i norsk økonomi. Næringspolitikken skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping, innenfor bærekraftige rammer. Ulike deler av landet har særegne muligheter og ulike forutsetninger for næringsvirksomhet. I årene framover vil aldrende befolkning sette press på velferdstjenester, men også på tilgangen til kompetent arbeidskraft i næringslivet. Dette er en særskilt utfordring i distriktene.

Målet for regjeringens regional- og distriktspolitikk er regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner i hele landet. En bærekraftig region har en balansert befolknings sammensetning og forvalter menneskelige ressurser og naturressurser for utvikling og verdiskaping nå og i framtiden. Dette vil legge til rette for å holde på hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. En utredning kan bidra til å identifisere hvilken verdi og betydning privat næringsliv har for å oppnå målsettingen om levende lokalsamfunn og bærekraftige regioner. Den kan også bidra til å synliggjøre muligheter og hindringer for å utvikle lønnsom og bærekraftig næringsvirksomhet i distriktene.

2. Problemstillinger som skal drøftes i utvalget

Hensikten med utvalget er å utrede næringslivets betydning for å nå distriktpolitiske mål. En viktig del av arbeidet vil handle om å beskrive hva god lokal og regional næringspolitikk er og synliggjøre hva som fremmer eller hemmer lønnsom næringsvirksomhet i distriktene.

Utvalget skal utrede og gi anbefalinger på følgende områder:

1. Beskrive næringslivets utvikling i ulike deler av landet. Relevante størrelser er bl.a. verdiskaping, sysselsetting og skatteinntekter. Utvalget skal også beskrive hvilke næringer som er viktige for ulike deler av Distrikts-Norge, og på hvilken måte de er viktige.
2. Kartlegge betydningen for næringslivet i distriktene av å være del av nasjonale og internasjonale verdikjeder.
3. Vurdere hva som fremmer eller hemmer lønnsom næringsvirksomhet i distriktene på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Utvalget skal videre vurdere hvordan det best kan legges til rette for lønnsom og bærekraftig næringsutvikling i distriktene.
4. Hvordan legge best mulig til rette for at bærekraftig utnytting av naturressursene også gir positive virkninger for lokalsamfunnene?

Utvalget avgjør selv hva som er hensiktsmessig definisjon av distrikt og geografisk inndeling for analysene.

3. Avgrensning mot andre prosesser

Med regionreformen og kommunereformen overføres oppgaver og ansvar til kommuner og fylkeskommuner, som har betydning for næringslivet i distriktene. Utvalgets arbeid avgrenses mot disse prosessene og utvalget skal ikke vurdere oppgavefordelingen i forvaltningen. Regjeringen gjennomfører også en helhetlig gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Utvalget skal ikke vurdere organiseringen av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

4. Gjennomføring

Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet kan supplere og endre mandatet ved behov. Utvalget skal vurdere økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser på kort og lang sikt av sine forslag i samsvar med utredningsinstruksen. Minst ett forslag må kunne gjennomføres innenfor dagens økonomiske rammer.

Utvalget vil få et eget sekretariat. Utvalget skal legge til rette for innspill fra relevante kompetansemiljøer og næringsliv. Det bør tidlig vurderes om det er hensiktsmessig å arrangere innspillmøter, seminarer eller på andre måter innhente synspunkter fra relevante miljøer. Utredningen skal i hovedsak baseres på tilgjengelig og oppdatert forskning og kunnskap på feltet.

Utvalget skal avgi sin utredning i form av en NOU innen 1. juli 2020.